Lietas Nr. A420115325
A42-01153-25/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2025:0610.A420115325.3.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 10.jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Aija Tauriņa,

piedaloties pieteicējam /Persona A/, atbildētājas Rīgas valstspilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas valstpilsētas pašvaldības bāriņtiesas pārstāvei /Persona B/, trešajai personai un trešās personas /Persona C/ likumiskajai pārstāvei /Persona D/,

atklātā tiesas sēdē, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /Uzvārds C/ pieteikuma par Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesas 2025.gada 8.janvāra lēmuma Nr.1.3./64 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Trešā persona, bērna /Persona C/ māte /Persona D/ vērsās Rīgas valstpilsētas pašvaldības bāriņtiesā (turpmāk – bāriņtiesa), ar lūgumu atļaut mainīt bērnam uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/".

Administratīvās lietas izskatīšanas iestādē laikā, arī pieteicējs vērsās bāriņtiesā ar lūgumu mainīt bērnam uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds C/".

Ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesas 2025.gada 8.janvāra lēmumu Nr.1.3./64 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atļauts mainīt pieteicēja dēla /Persona C/ uzvārda no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/" un atteikt atļaut mainīt bērnam uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds C/".

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Normatīvie akti paredz, ka, bērnam piedzimstot, viņam tiek dots viena vai otra vecāka uzvārds (ja vecāku uzvārdi ir dažādi), tādā veidā faktiski paredzot, ka uz vecāku vienošanās pamata viena vecāka tiesības dot bērnam savu uzvārdu tiek brīvprātīgi ierobežotas. Faktiskajai situācijai mainoties (t.i., mainoties bērna faktiskajam aprūpētajam, mainoties vecāka uzvārdam), normatīvie akti paredz iespēju bērnam uzvārdu mainīt, ja tas ir bērna interesēs.

[1.2] Bērna uzvārda maiņa nekādā gadījumā nevar ietekmēt vai ierobežot tēva tiesības uz saskarsmi ar bērnu, jo ar lēmumu par uzvārda maiņu netiek apstrīdētas tēva tiesības saskarsmes tiesības izmantošanas kārtības realizēšanā. Pieteicējs nav mainījis uzvārdu, līdz ar ko nav tiesiska pamata, lai bērnam tiktu piešķirts tēva uzvārds /Uzvārds C/".

[1.3] Ir tiesisks pamats bērnam mainīt uzvārdu no “/Uzvārds A/” uz “/Uzvārds B/”, jo bērna uzvārda maiņa radīs zināmu komfortu un psiholoģisku drošību par to, ka viņš ir piederīgs konkrētajai ģimenei, kurā viņš dzīvo, aug un attīstās.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu, ir nepareizi attiecinājusi judikatūru uz konkrēto gadījumu, tādējādi ir pārkāpusi vienlīdzības principu. Vienlaikus bāriņtiesa, citējot judikatūru, ir izrāvusi no konteksta atsevišķus teikumus, un tos nav sasaistījusi ar konkrētās lietas apstākļiem. Turklāt bāriņtiesa nav izvērtējusi visus apstākļus, kas konkrētajā lietā tai bija zināmi.

Proti, bāriņtiesa pēc būtības ir citējusi izvilkumus no Senāta 2022.gada 17.janvāra sprieduma lietā SKA-343/2022, neņemot vērā to, ka šajā lietā ir citi faktiskie apstākļi. Bāriņtiesa nav vērtējusi to, ka bērna māte liedz tikties pieteicējam ar bērnu, un tādēļ Rīgas pilsētas tiesā pieteicējs ir cēlis prasību par saskarsmes kārtības noteikšanu. Līdz ar to, svarīgi bija vērtēt arī to, ka bērna mātes rīcība un striktā vēlme mainīt bērnam uzvārdu uz viņas vīra uzvārdu, visticamāk, ir vērsta uz to, lai pieteicēju vēl vairāk attālinātu no bērna.

[2.2] Bāriņtiesa pēc būtības nav vērtējusi bērna intereses, vien formāli citējusi fragmentus no tiesu nolēmumiem. Bāriņtiesa ir norādījusi, ka bērna viedoklis nav skaidrots, jo bērns ir mazs (4 gadi). Bāriņtiesas sēdē par bērna interesēm vispār nekas netika runāts, bet tika skaidrots, vai pieteicējs maksā uzturlīdzekļus, uz ko bērna māte atbildēja, ka pieteicējs tos maksā. Taču lēmumā nepatiesi tiek norādīts, ka uzturlīdzekļus maksā Uzturlīdzekļu garantiju fonds.

[2.3] Bāriņtiesa nav ņēmusi vērā tai zināmos apstākļus par to, ka paternitāte pēc bērna piedzimšanas tika noteikta labprātīgi, bet bērnam palika jau reģistrētais mātes uzvārds “/Uzvārds A/”, pret ko pieteicējam nebija iebildumu. Pieteicējs objektīvu apstākļu dēļ nevarēja uzreiz pie bērna reģistrācijas atzīt paternitāti, jo bija darbā Vācijā un objektīvi nevarēja ierasties Latvijā tai laikā noteikto *Covid-19* ierobežojumu dēļ. Taču bāriņtiesai tāpat ir zināms, ka viņi dzīvoja kā ģimene, tai skaitā arī Vācijā, proti – pieteicējs piedalījās bērna audzināšanā, kad viņš bija pavisam mazs. Tādējādi bērna mātes apgalvojums, ka pieteicējs neinteresējas par bērnu, ka nevēlas ar bērnu tikties, ir vērtējams kritiski. Bāriņtiesa šos faktiskos apstākļus vispār nav vērtējusi.

[2.4] Bērnam ir 4 gadi, un šajā vecumā viņš vēl nesaprot uzvārda nozīmi, bet, acīmredzot, bērna māte dara visu, lai bērnu no pieteicēja attālinātu, jo apgalvo bāriņtiesai, ka bērns, jautājot par uzvārdu, viņas vīru atzīst par tēti utt.

[2.5] Bāriņtiesa nav norādījusi nevienu īpašu apstākli, kura dēļ tagad, šajā bērna vecumā būtu viņa interesēs mainīt uzvārdu uz svešu, viņam nekā nepiederošu uzvārdu. Vienlaikus bāriņtiesa nav norādījusi lēmumā nevienu argumentu, kura dēļ ir noraidījusi pieteicēja iesniegumu par bērna uzvārda maiņu uz pieteicēja uzvārdu.

Bērna uzvārds ir viņa individualitātes sastāvdaļa, ko aizsargā Bērnu tiesību aizsardzības likuma 8.pants. Lai arī pārsūdzētajā lēmumā norādītie normatīvie akti pieļauj uzvārda maiņu bērnam, tomēr tie nenosaka šo procedūru kā obligātu gadījumā, ja bērna māte noslēdz citu laulību. Tas nozīmē, ka laulības noslēgšana, kuras rezultātā bērna mātei ir mainījies uzvārds, pati par sevi nav pamats uzvārda maiņai bērnam.

[2.6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.panta otro daļu, ja piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nosaka konkrētu tā saturu (izdošanas izvēles administratīvais akts), iestāde apsver izdošanas lietderību. Konkrētajā gadījumā, pamatojoties uz tiesību normām, kas norādītas pārsūdzētajā lēmumā, bāriņtiesai bija jāievēro šī norma un Administratīvā procesa likuma 66.panta kārtībā jānorāda lēmumā lietderības apsvērumi, ko bāriņtiesa nav izdarījusi.

[3] Bērna māte, trešā persona /Persona D/ rakstveida paskaidrojumā un papildus paskaidrojumā norāda, ka pieteikums ir noraidāms, pamatojot to ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja apgalvojums, ka bāriņtiesa nav vērtējusi to, ka bērna māte liedz tikties pieteicējam ar bērnu, ir nepatiess. Tieši pretēji, bērna māte daudzkārt ir mudinājusi pieteicēju tikties ar bērnu.

Pieteicējs prasību par saskarsmes kārtības noteikšanu ir cēlis tikai šā gada janvāra beigās, tas ir, jau pēc pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas un vairāk kā trīs gadus pēc pieteicēja un bērna mātes savstarpējo attiecību pārtraukšanas (attiecības ar pieteicēju bērna māte pārtrauca 2021.gada 28.decembrī). Līdz prasības par saskarsmes kārtības noteikšanu celšanai, pieteicējs nebija paudis vēlmi par saskarsmes ar bērnu kārtības noteikšanu. Saskarsmes tiesību realizēšana un emocionālās saiknes veidošana, ievērojot to, ka bērnam ir tikai 4 gadi, vislielākā mērā ir atkarīga tikai no paša pieteicēja gribas veidot attiecības ar bērnu.

[3.2] No pārsūdzētajā lēmumā norādītā, izriet, ka bāriņtiesa, pretēji pieteicēja norādītajam, ir vērtējusi bērna intereses.

[3.3] Pieteicēja apgalvojums, ka viņš objektīvu apstākļu dēļ nevarējis uzreiz pie bērna reģistrācijas atzīt paternitāti, jo bijis darbā Vācijā un objektīvi nevarējis ierasties Latvijā tai laikā noteikto Covid-19 ierobežojumu dēļ vērtējams kritiski, jo, pirmkārt, pieteicējs bija informēts par bērna dzimšanas laiku un varēja laicīgi ierasties Latvijā, turklāt, *Covid-19* ierobežojumu laikā Latvijas valdība organizēja cilvēku atbraukšanu no Vācijas un citām Eiropas valstīm uz Latviju, bet pieteicējs to neizmantoja. Otrkārt, trīs mēnešus pēc bērna dzimšanas, kad pieteicējs pirmo reizi apciemoja savu bērnu līdz pat iesniegumam par bērna uzvārda maiņu, pieteicējam bija ļoti daudz laika, lai sev vēlamās administratīvās formalitātes kārtotu. Pieteicējs to nedarīja.

[3.4] Administratīvās lietas ietvaros nav gūti apstiprinājumi pieteicēja norādītajam faktam, ka pieteicējs ar bērna māti un bērnu būtu dzīvojuši kā ģimene. Šādu faktu arī nav, jo kā ģimene viņi nekad nav dzīvojuši un pieteicējs ikdienā nav rūpējies par bērnu.

[3.5] Administratīvās lietvedības laikā pieteicējs nav norādījis nevienu tiesisku vai faktisku pamatu mainīt bērna uzvārdu uz "/Uzvārds C/". Apstāklis, ka pieteicējs ir bērna bioloģiskais tēvs, pats par sevi nevar kalpot par pamatu mainīt bērna uzvārdu uz pieteicēja uzvārdu.

[3.6] Uzvārds "/Uzvārds B/" ir bērna mātes uzvārds. Bērna mātes uzvārds nav svešs uzvārds, līdz ar to nevar apgalvot, ka bērnam tiek mainīts uzvārds uz svešu uzvārdu.

[3.7] Tas, ka pieteicējs pieteikumā ir norādījis, ka bērnam ir saglabājams viņa dzimtais uzvārds "/Uzvārds A/" vai arī, ja bērna māte ļoti vēlas mainīt bērna uzvārdu, tas ir maināms uz bioloģiskā tēva uzvārdu – "/Uzvārds C/", kopsakarā ar šajos paskaidrojumos un administratīvajā lietvedībā esošajos materiālos norādīto apliecina, ka pieteicēja iebildumiem par bērna uzvārda maiņu uz "/Uzvārds B/" un vēlmei mainīt bērna uzvārdu uz pieteicēja uzvārdu "/Uzvārds C/" nav nekāda sakara ar bērna interesēm, bet gan tikai pieteicēja personiskajām antipātijām pret bērna māti.

[3.8] Bērns ir saradis un priecīgs par uzvārdu /Uzvārds B/", jo jūtas piederīgs savai ģimenei, kurā bērns ir ne tikai aprūpēts, bet arī mīlēts. Mainot uzvārdu atpakaļ, var radīt bērnam neatgriezenisku emocionālu traumu uz visu mūžu, jo tas var radīt atstumtības sajūtu. Pie tam vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums ļauj personai vecumā no 15 gadiem pašam lemt par sava personvārda maiņu. Tātad, sasniedzot šādu vecumu, bērns, ja vēlēsies, varēs iesniegt iesniegumu ar prasību mainīt uzvārdu, pamatojoties uz vēlmi iegūt savu dzimtas uzvārdu tiešā augšupējā līnijā.

[3.9] Pašlaik ar lēmumu civillietā ir noteikts pagaidu saskarsmes regulējums. Uz doto brīdi šī saskarsme ir tikai sākuma stadijā un bērns tikšanās reizēs ir ļoti piesardzīgs un vēl nav atvēries. Tikšanās notiek tikai bērna mātes klātbūtnē un bērns uz tām raugās ar lielu neuzticību.

[3.10] Bērna māte bērna izcelšanos bērnam nekad nav slēpusi. Bērna interesēs ir sevi identificēt ar ģimeni, kurā viņš saņem ievērojami vairāk nekā no pieteicēja.

Bērna uzvārds primāri ir nevis viņa identitātes un izcelšanās apliecinājums, kā to norāda pieteicējs, bet gan norāda uz cilvēka piederību noteiktai ģimenei. Bērna ģimene ir bērna māte, bērna mātes vīrs un bērna brālis un

pusmāsa. Visiem ģimenē un tagad arī bērnam ir uzvārds "/Uzvārds B/".

[4] Bāriņtiesa rakstveida paskaidrojumā tiesai norāda, ka uzskata pieteikumu par nepamatotu un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādīto, papildus norādot turpmāk minēto.

[4.1] Judikatūrā ir atzīts, ka bērna interesēs ir būt tā vecāka uzvārdā, ar kuru bērns kopā dzīvo un kurš primāri veic bērna aprūpi. Minētais rada bērnā zināmu komfortu un psiholoģisku drošību par to, ka viņš ir piederīgs konkrētajai ģimenei.

[4.2] Ņemot vērā, ka bērna māte ir mainījusi uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/", pastāv Ministru kabineta2013.gada 3.septembra noteikumu Nr.761 "Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem" 134.punktā un 134.7.apakšpunktā norādītie apstākļi papildinājumu veikšanai par bērna uzvārdu maiņu.

[4.3] Ņemot vērā, ka bērna vecāki vairs nedzīvo kopā (nav viena ģimene) un to, ka bērna māte ir izveidojusi jaunu ģimeni, kurā dzimis dēls, kuram piešķirts uzvārds /Uzvārds B/", bērns ikdienā dzīvo mātes ģimenē, turklāt bērns sevi identificē ar mātes ģimeni, līdz ar to ar uzvārdu "/Uzvārds B/". Savukārt pieteicējs ikdienā nedzīvo Latvijā un bērna ikdienas aprūpē neiesaistās. Pieteicējs nav izveidojis ciešu emocionālo kontaktu ar bērnu, kas īpaši nepieciešams mazgadīga bērna pilnvērtīgai attīstībai, lai radītu viņam drošības un aizsargātības sajūtu. Tādēļ bērna labākajās interesēs ir būt mātes uzvārdā – tās ģimenes uzvārdā, ar kuru bērnam ir cieša saikne un kurā bērns pastāvīgi dzīvo. Tāpat jāņem vērā bērna intereses, kādas būtu saistītas ar nākotnē iespējamām situācijām, kad bērnam vai viņa ģimenes locekļiem būtu nemitīgi jāskaidro situācija, kāpēc vienam no ģimenes locekļiem ir atšķirīgs uzvārds.

[4.4] Tas, ka vecāku starpā pastāv domstarpības bērna saskarsmes jautājuma risināšanā, tiešā veidā neattiecas uz bērna uzvārda jautājumu. Tāpat bērna uzvārda maiņa no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/" neierobežos pieteicēja saskarsmes tiesību, līdzdalību bērna audzināšanā un aizgādības tiesību realizēšanā. Arī tiesu praksē atzīts, ka nav pamatots viedoklis, ka uzvārda maiņa apdraudētu bērna identitāti. Ar pārsūdzēto lēmumu netiktu apstrīdēta bērna bioloģiskā izcelšanās un bērna tiesības zināt savus vecākus, kā arī netiktu ierobežotas tēva saskarsmes tiesība un līdzdalība bērna audzināšanā.

[4.5] Bērnam kopš dzimšanas ir bijis mātes uzvārds "/Uzvārds A/" un pieteicējam pret to nebija iebildumi. Pieteicējs nav norādījis uz apstākļiem, kas būtu pietiekami nopietni, lai neņemtu vērā bērna labākās intereses, tāpēc konkrētajā situācijā nebija pamata bērnam mainīt uzvārdu uz tā vecāka uzvārdu ar ko viņš ikdienā nedzīvo kopā un ar ko viņam nav izveidojusies cieša emocionālā saikne.

[4.6] Bāriņtiesa pieņemot pārsūdzēto lēmumu ņēma vērā, ka bērna māte ir nomainījusi uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/" un ir bērna faktiskā audzinātāja, bērnam ar mātes ģimeni izveidojusies ciešāka saikne.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja uz pieteikumā norādīto argumentu pamata, bāriņtiesas pilnvarotā pārstāve un trešā persona pieteikumu neatzina uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos norādīto argumentu pamata.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējusi lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībniekus, tiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] Lietā ir strīds par to, vai pastāv tiesisks pamats mainīt bērna uzvārdu no "/Uzvārds A/ " uz "/Uzvārds B/", vai arī tas ir maināms uz uzvārdu "/Uzvārds C/" un vai uzvārda maiņa atbilst bērna interesēm.

[8] Civillikuma 151.panta pirmā daļa noteic, ka bērna uzvārdu nosaka pēc vecāku uzvārda. Ja vecākiem ir dažādi uzvārdi, bērnam saskaņā ar vecāku vienošanos dod tēva vai mātes uzvārdu. Ja vecāki nevar vienoties par bērna uzvārdu, to nosaka pēc bāriņtiesas lēmuma.

Bāriņtiesu likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka bāriņtiesa lemj par bērna uzvārda, vārda vai tautības ierakstu, ja vecāki par to nevar vienoties. Arī Senāts ir atzinis, ka katram vecākam ir vienlīdzīgas tiesības dot

bērnam savu uzvārdu. Taču, tā kā saskaņā ar Civillikuma 151.panta pirmo daļu bērnam var tikt dots tikai viena vecāka uzvārds, tad strīda gadījumā bāriņtiesai (vai arī šajā gadījumā tiesai) ir jāizšķiras par vienu no abu vecāku uzvārdiem (*Senāta 2009.gada 9.marta sprieduma lietā Nr.SKA-144/2009 (A42441608) 9.punkts*).

No lietas materiāliem izriet, ka bērns dzimis 2020.gada 28.martā. Reģistrējot bērna dzimšanu bērnam dots mātes uzvārds "/Uzvārds A/". 2020.gada 16.jūnijā kā bērna tēvs reģistrēts pieteicējs. Vienlaikus no Personu datu pārlūka konstatējams, ka 2024.gada 23.martā /Persona G/ noslēgusi laulību ar /Persona V/ un mainījusi uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/".

Tātad bērna mātes uzvārds ir mainījies un atbilstoši Civillikuma 151.panta pirmajā daļā noteiktajai kārtībai ir tiesisks pamats lemt par bērna uzvārda maiņu.

[9] Bērna vārds un uzvārds ir bērna privātās un ģimenes dzīves sastāvdaļa, ko aizsargā Latvijas Republikas Satversmes 96.pants. Bērna vārds un uzvārds ir gan personas identifikācijas veids, gan norāda uz saikni ar konkrētu ģimeni (*Senāta 2022.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-343/2022, ECLI:LV:AT:2022:0117.A420294419.13.S, 8.punkts*).

Nosakot bērna uzvārdu, svarīgi ir līdzsvarot bērna intereses gan no esošās bērna ģimenes dzīves viedokļa, jo bērns ikdienā dzīvo mātes ģimenē, gan no bērna ģimenes dzīves viedokļa ar bioloģisko tēvu (*Senāta 2024.gada 21.maija sprieduma lietā Nr.SKA-248/2024, ECLI:LV:AT:2024:0521.A420194822.21.S, 6.punkts*).

Viens no apstākļiem, kas ir izvērtējams, izšķirot vecāku domstarpības par bērnu uzvārdu, ir tas, pie kura no vecākiem bērns dzīvo (*Senāta 2012.gada 26.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-738/2012 (A420767110) 16.punkts*).

No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka bērns ar bioloģisko tēvu – pieteicēju –

nedzīvo. No 2 gadu vecuma bērns dzīvo vienā ģimenē ar /Persona D/ vīru, viņa meitu /Persona H/ (bērna pusmāsa), bet 2024.gada 7.augustā dzimis bērna brālis /Persona I/, proti, visiem ģimenē, kurā bērns dzīvo ir viens uzvārds "/Uzvārds B/", tikai bērnam bija atšķirīgs uzvārds "/Uzvārds A/".

Tiesai nav šaubu, ka bērnam ir izveidojušās ciešas un harmoniskas attiecības ar mātes ģimeni, kurā viņš dzīvo. Minēto apliecina arī lietā esošā informācija no Rīgas pirmsskolas izglītības iestādes "Ābeļzieds" *(lietas 26.lapa)*, kur norādīts, ka /Persona D/ un viņas vīrs /Persona V/ ir tie, kas bērnu atved un izņem no bērnudārza, bērns ir aprūpēts, komunikabls, draudzīgs, aktīvs, gan mamma, gan viņas vīrs katru dienu interesējas par bērna ikdienas gaitām.

Tādējādi tiesa atzīst, ka bērna ilgstoša dzīvošana vienā ģimenē ar /Persona D/, viņas laulāto /Persona V/, pusmāsu /Persona H/ un brāli /Persona I/ ir būtisks apstāklis, kas ir ņemams vērā, lai izlemtu jautājumu par bērna uzvārda maiņu no dzimtā uzvārda "/Uzvārds A/" uz mātes uzvārdu "/Uzvārds B/", kas ir visai ģimenei, kurā bērns dzīvo un ar kuru sevi identificē.

[10] Vienlaikus tikai fakts vien, ka bērns dzīvo kopā ar vienu no vecākiem, nav izšķirošs un pietiekams, lai tikai uz tā pamata mainītu bērnam uzvārdu. Tāpat nebūtu pietiekami uzvārda maiņu pamatot tikai ar to, ka ģimenei ikdienā rodas neērtības, ka citiem konkrētās ģimenes locekļiem ir viens uzvārds, bet bērnam atšķirīgs, jo mūsdienās nav neierasti, ka vienā ģimenē personām var būt atšķirīgi uzvārdi. Tāpat bērnam saprātīgā vecumā var izskaidrot, kāpēc bērnam ir no pārējiem ģimenes locekļiem atšķirīgs uzvārds (*Senāta 2022.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-343/2022, ECLI:LV:AT:2022:0117.A420294419.13.S, 17.punkts*).

Apstākļi ir jāvērtē plašākā kontekstā: cik ciešas, harmoniskas attiecības ar šo ģimeni bērnam ir izveidojušās, vai bērns sevi identificē ar šo ģimeni, kāda ir bērna psiholoģiskā piesaiste konkrētajai ģimenei un citi tamlīdzīgi apstākļi. Tāpat tiesai, lai izsvērtu bērna saikni ar otru vecāku, ir jāvērtē apstākļi, kas par to liecina. Respektīvi, nevar atstāt bez ievērības, kādas ir bērna attiecības ar otru vecāku, kā tās veidojušās ilgtermiņā, cik ilgi bērns pirms tam ir dzīvojis kopā ar otru vecāku, kāda ir bērna emocionālā piesaiste vecākam u.tml. (*turpat 18.punkts*). Vērtējot šos apstākļus, tiesa secina turpmāk minēto.

[10.1] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja pastāvīgā dzīvesvieta vēl pirms bērna dzimšanas ir Vācijā, kur pieteicējs atradās arī bērna dzimšanas laikā, tādējādi sākotnēji bērnam paternitāte nebija noteikta un bērna māte reģistrējot bērna dzimšanu bērnam deva savu uzvārdu "/Uzvārds A/". Pieteicējs bērna paternitāti atzina vien 2020.gada 16.jūnijā, kad bērnam bija 2,5 mēneši, norādot, ka sakarā ar Covid-19 ierobežojumiem nebija iespējams to izdarīt ātrāk. Vienlaikus tiesa atzīst, ka apstāklis, ka pieteicējs paternitāti atzina labprātīgi, nav noteicošais, lai atzītu, ka bērna interesēs ir bērnam uzvārdu mainīt uz pieteicēja uzvārdu "/Uzvārds C/".

Trešā persona, bērna māte, norādījusi, ka attiecības ar pieteicēju izbeigtas 2021.gada 28.decembrī, pirms tam īslaicīgi ir dzīvojusi kopā ar pieteicēju gan Latvijā, gan Vācijā, taču viņš pārsvarā atradās darbā un par bērnu rūpējās bērna māte. Attiecību laikā, kad bērna māte ar bērnu dzīvoja Latvijā, pieteicējs viņus apciemoja uz nedēļu reizi trīs vai četros mēnešos, bet pārsvarā laiku pavadīja ārpus mājas, nevis ar savu bērnu. Pēc attiecību izbeigšanas pieteicējs pus gadu neinteresējās par bērnu, nav piedalījies bērna dzīvē būtiskos svētkos – kristībās, dzimšanas dienās u.c. /Persona D/ nodrošināja pieteicējam komunikāciju ar bērnu caur videozvaniem, kā arī laikā, kad pieteicējs bija Latvijā, tad tikās ar bērnu, kas bija dažas reizes gadā. Bērnam ar pieteicēju nav izveidojušās tuvas attiecības, tāpēc viņam nav interese komunicēt ar pieteicēju ne telefoniski, ne klātienē. Bērns par tēti sauc /Persona D/ laulāto, taču zina, ka pieteicējs ir viņa bioloģiskais tēvs. /Persona D/ no bērna neslēpj viņa izcelšanos. Tāpat pieteicēja nodrošina arī bērna saskarsmi ar pieteicēja vecākiem, jo uzskata, ka bērnam ir svarīgi pazīt savus vecvecākus.

Tiesas sēdē tika noskaidrots, ka lietas izskatīšanas laikā pieteicējs un trešā persona ir panākuši vienošanos par bērna saskarsmi ar tēvu, /Persona D/ to atbalsta, cenšas bērnu motivēt tikties ar pieteicēju, bet saskarsme veidojas lēni.

Lietā nav pierādījumu par to, ka trešā persona liedz pieteicējam tikties ar bērnu. No lietā esošās sarakstes starp /Persona D/ un pieteicēju redzams, ka atteikums tikties ar bērnu ir bijis tikai attiecībā uz konkrētu laiku, kuru pieteicējs nebija savlaicīgi saskaņojis, bet tika piedāvāts cits tikšanās laiks, kuru pieteicējs neizmantoja, tāpat arī pieteicējam ir bijis norādīts, ka bērns ir apslimis, tādēļ nekur tālu doties nevar, bet pieteicējs ar bērnu var iziet rotaļu laukumā pie mājas *(lietas 41., 42.lapa).* Pieteicējs minētos faktus nav apstrīdējis, turklāt atbildot uz tiesas jautājumi, cik bieži ir ticies ar bērnu, izvairījās no konkrētas atbildes sniegšanas, atbildot, ka tik bieži, cik viņam atļāva trešā persona, biežāk nekā reizi trīs mēnešos utml. Savukārt /Persona D/ norādīja, ka trīs gadu laikā pieteicējs ir prasījis ar bērnu tikties aptuveni 11 reizes, bet tikšanās notikusi 8 vai 9 reizes.

Tiesas ieskatā lietā nav pamata atzīt, ka pieteicēja saziņa ar bērnu ir bijusi pietiekami regulāra un apzināti mērķtiecīga, lai izveidotu un saglabātu stabilas un emocionāli tuvas vecāka – bērna attiecības. Tik retu tikšanos rezultātā bērnam tik mazā vecumā nevar izveidoties cieša emocionālā piesaiste tēvam, tādējādi emocionālā piesaiste ir vērtējama kā zema. Minētais ļauj tiesai izdarīt secinājumu, ka bērns sevi neidentificē ne ar pieteicēju, ne ar pieteicēja uzvārdu "/Uzvārds C/".

[10.2] Vienlaikus tiesa norāda, ka argumenti, kas saistīti ar uzturlīdzekļiem, nosakot bērna uzvārdu, nav nozīmīgi, jo tie neraksturo bērna un pieteicēja attiecības no savstarpējās saskarsmes aspekta. Nosakot bērna uzvārdu, būtiskāka nozīme ir bērna un vecāku personiskajām attiecībām, emocionālajai saiknei un piederībai ģimenei plašākā nozīmē. Uzturlīdzekļu maksāšana pati par sevi arī nenozīmē, ka vecāks aprūpē bērnu, jo bērna aprūpe ir daudz plašāks jēdziens un ietver sevī arī bērna audzināšanu, uzraudzīšanu, izglītību, veselības aprūpi un citus aspektus, kuros pieteicējs nav iesaistījies.

[11] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20.panta trešā daļa noteic, ka bērnam tiek dota iespēja tikt uzklausītam jebkādās ar viņu saistītās iztiesāšanās vai administratīvās procedūrās vai nu tieši, vai ar sava likumīgā pārstāvja vai attiecīgas institūcijas starpniecību. Bērnu tiesību konvencijas 12.pants noteic, ka dalībvalstis nodrošina bērnam, kas spējīgs formulēt savus uzskatus, tiesības brīvi paust šos uzskatus visos jautājumos, kas skar bērnu, turklāt bērna uzskatiem tiek veltīta pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei. Šai nolūkā bērnam tiek arī dota iespēja tikt uzklausītam jebkādas ar bērnu saistītas iztiesāšanas vai administratīvās izmeklēšanas gaitā vai nu tieši vai ar pārstāvja, vai attiecīga orgāna starpniecību nacionālajās procesuālajās normās paredzētajā kārtībā.

Tomēr bērna viedokļa uzklausīšana nenozīmē, ka lieta ir izspriežama tieši atbilstoši tam (*Senāta 2012. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-870/2012 (A420344312) 11. punkts, 2010. gada 15. janvāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA?140/2010 (A42676409) 11. punkts*).

Konkrētajā lietā bērna viedoklis nav uzklausīts, jo bērns nav sasniedzis tādu vecumu un briedumu, lai izprastu un formulētu neatkarīgu viedokli jautājumā par uzvārda maiņu.

[12] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Tādēļ jautājums par bērna uzvārda maiņu ir vērtējams no bērna tiesību un interešu ievērošanas viedokļa atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajai daļai (*Senāta 2015.gada 7.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-236/2015 (A420225914) 8. punkts*).

Izvērtējot visus lietas apstākļus kopsakarā, tiesa secina, ka bērna uzvārda maiņa uz mātes uzvārdu "/Uzvārds B/" saskan ar bērna vislabākajām interesēm jeb labklājību, jo bērns aug mātes ģimenē, ar kuru sevi identificē un kurā visiem ģimenes locekļiem ir viens uzvārds "/Uzvārds B/". Tāpēc šīs intereses konkrētajos faktiskajos apstākļos prevalē pār tēva interesi saglabāt bērnam pie dzimšanas doto uzvārdu "/Uzvārds A/" vai arī mainīt to uz pieteicēja uzvārdu "/Uzvārds C/".

Bērnam ir būtiski, ka viņam ir tāds pats uzvārds kā pārējiem ģimenes locekļiem, jo bērns ir integrējies mātes ģimenē, kurā aug vēl divi bērni, jūtas tai piederīgs. Bērnam no emocionālā viedokļa ir svarīgi, ka visai ģimenei ir vienots uzvārds. Tādējādi tiesa būtisku nozīmi piešķir bērna emocionālajai labsajūtai esošajā ģimenē. Tāpēc ir pamats lemt par labu bērna uzvārda maiņai uz tādu pašu uzvārdu, kāds ir pārējiem trešās personas /Persona D/ ģimenes locekļiem, ar kuriem bērns ikdienā dzīvo kopā.

Tiesa vienlaikus norāda, ka ar lēmumu par uzvārda maiņu netiek ierobežotas pieteicēja saskarsmes tiesības un līdzdalība bērna audzināšanā. Līdz ar to bērna uzvārds un saskarsmes tiesības ir nošķirami jautājumi. Tas, ka bērnam būs trešās personas uzvārds, nepiešķir, no vienas puses, viņai juridiskas priekšrocības aizgādības īstenošanā, un, no otras puses, nemazina pieteicēja tiesības pieteicēja un bērna saskarsmē vai aizgādībā (*Senāta 2021.gada 1.jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1056/2021, ECLI:LV:AT:2021:0701.A420171920.12.L, 5.punkts*).

Tāpat tiesa nekonstatē, ka bērna uzvārda maiņa uz "/Uzvārds B/" vēl vairāk attālinās bērnu no pieteicēja, pirmkārt, tāpēc, ka bērnam nekad nav bijis pieteicēja uzvārds un tas pats par sevi nesatuvina bērnu ar konkrēto vecāku. Otrkārt, ciešu attiecību ar bērnu veidošana agrīnā vecumā ir tieši atkarīga no vecāka saskarsmes ar bērnu biežuma un kvalitātes, ko nevar ietekmēt konkrēta uzvārda esamība bērnam. Treškārt, lietā nav gūti pierādījumi, ka bērna māte liek šķēršļus pieteicēja saskarsmei ar bērnu un mēģina pieteicēju izslēgt no bērna dzīves, tieši otrādi, bērna māte cenšas veicināt bērna saskarsmi ar tēvu, skaidro bērnam tās nepieciešamību, pakārto savu ikdienu pieteicēja vēlmēm tikties ar bērnu un īstenot saskarsmi. Arī tiesas sēdē bērna māte pauda, ka tikai priecātos, ja bērnam izveidotos ciešas, emocionāli tuvas attiecības ar pieteicēju un ka saskarsme ar bērnu būtu iepriekš paredzama, taču tas lielā mērā ir atkarīgs tieši no pieteicēja.

[13] Pamatojoties uz iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots. Lietā nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar kuru bērnam tiktu atļauts mainīt uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds C/" un bērna interesēs ir mainīt uzvārdu no "/Uzvārds A/" uz "/Uzvārds B/".

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 254.pantu Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesas 2025.gada 8.janvāra lēmuma Nr.1.3./64 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A. Tauriņa